

A török kor Budakeszin

A török 1526-ban, a mohácsi csata után végig dúlta az országot, és szokása szerint hazament télre, sőt, néhány évig vissza sem tért. Három hadjáratot vezetett át az országon, 1529-ben Bécsset ostromolta. 1541-ben jött vissza, közel 150

évre. Az *Egri csillagokból* jól ismerjük a Buda felé vonuló török had leírását. Tudjuk, hogyan kérette I. Szulejmán magához a csecsemő János Zsigmondot, eközben miként szállták meg katonái harc nélkül Budát, hogyan vitte rablácon Török Bálintot Isztambulba a látogatás végeztével.

Budakeszi Alkeszinek nevezett településrésze néhány év kivételével a török hódoltság alatt végig lakott volt. Felkeszít puszta településnek írja le a török, bár a földjeit művelték. Alkeszin az 1546 és 1590 közötti török összeírások alapján 100-150 fős lakosság élhetett. 1569-ben megkezdődött a kettős adóztatás. A töröknek kénytelenek voltak megfizetni a járandóságát, hiszen Buda közelsége nem tette lehetővé, hogy kibújjanak az adózás alól. I. Miksa király a komáromi várhoz tartozónak rendelte Budakeszit, így oda is adózott.

A tizenöt éves – vagy más néven – hosszú háború (1593–1606) a Habsburg Birodalom és az Oszmán Birodalom összecsapása volt a Magyar Királyság területén. A kezdeti keresztény sikerek után az erőviszonyok kiegyenlítődték, így 1606-ban az eredeti állapothoz képest kevés változtatással kötöttek békét. 1596-ban Pálffy Miklós esztergomi főkapitány vezetett hadjáratot a térségben, csapatai Budakeszire is eljutottak. Martinus Zeiler német történétíró rövid írása szerint Budacossit és Budaörsöt kifosztották, sok keresztényt kiszabadítottak, és marháikkal együtt Esztergomba vitték őket. Vidékünk a háború megindulása után valóban

Nehéz elképzelni, milyen lehetett az élet akkor nemesnek, polgárnak, jobbágnak, amikor két birodalom határán éltek. Adóztak mindkét oldalra, és a fel-felújuló harcokban veszélyben volt az életük. A jobbágyokat akár meg is szöktették, kellett a munkáskéz.

lakatlanná vált. De nem a tényleges háborús pusztítások, hanem a királyi Magyarország részéről történt jobbágyszöktetések miatt. 1596. április 6-án Pálffy Miklós katonáinak azt a parancsot adta, hogy Budaörs és Budakeszi lakóit minden ingóságukkal és marháikkal (vagyonukkal) szöktessék meg. Az esztergomi huszárok egyetlen éjszaka leforgása alatt 755 keresztényt raktak szekérré. A Budakesziről és Budaörsről kiköltöztetettek Esztergom és Érsekújvár közötti puszta területeken telepítették le, hogy a földet műveljék. Nem volt ez egyedi eset, ugyanígy szöktették meg az óbudaiakat és a pócsmegyerieket is. Amikor 1602-ben a komáromi uradalom újabb urbáriuma készült, a hozzá tartozó Pilis megyei helységek üresen álltak, köztük Budakeszi is. A zsitvatoroki békekötés után, 1606 végén a korábban áttelepített lakosok – legalábbis részben – keresztény uraik engedelmével hazatérhettek. A tizenhárom Buda környéki település közül tízbe visszatértek a lakói. Budakeszi 1659-

ben földesúri birtokba került. Zichy István kamaraelnök kieszközölte az uralkodónál, hogy a komáromi váruradalmat megváltsa 57 518 forint zálogösszeg fejében.

Budakeszi lakossága 1684-ben végleg elmenekült, vagy kitelepítették őket, hiszen 1684-ben már volt egy sikertelen budai ostrom, melynek fővezére, ahogy az 1686-os győztes ostromé is, Lotharingiai Károly volt. Budakeszi egy összeírás szerint 1686-ban, Buda visszavívásának évében már néptelen volt.

A három részre szakadt országban mind Szapolyai János, mind I. Ferdinánd üldözte Luther követőit. Ezzel szemben a török erővel nem térített. A hódoltsági területeken pénzért meg lehetett váltani a kőtemplomokat. A Duna melléki hódoltsági településeken hamar elterjedt a reformáció. Egykorú írott források szerint a török a kálvinista vallást különösen kedvelte. Alkeszin is a megmaradt lakosságból kálvinista egyház alakult, a megalakulás pontos idejét sajnos nem ismerjük. A település templomát használták.

Gellér Dávid, Darkó Jenő és Szabó Júlia tanulmányai alapján összeállította **Ádám Éva**

Buda visszavétele • A felső képen Pálffy Miklós esztergomi főkapitány